

احمد بن احمد

احمد بن احمد

احمد بن احمد

ظهور اسلام در شبه جزیره
عربستان

اهداف درس ۹: ظهور اسلام در شبه جزیره عربستان

از شما دانش آموزان انتظار می رود پس از پایان این درس به سوالات زیر پاسخ دهید.

- ۱- ویژگی های جغرافیایی شبه جزیره عربستان را توضیح دهید.
- ۲- ساکنان عربستان در گذشته چگونه و در چه شرایطی زندگی می کردند؟
- ۳- ویژگی های شهرها و مناطق مهم عربستان را توضیح دهید.
- ۴- منظور از عصر جاهلیت چیست؟
- ۵- ویژگی های عصر جاهلیت را نام ببرید.
- ۶- نحوه بعثت پیامبر(ص) را شرح دهید.
- ۷- روش دعوت به توحید در ابتدای بعثت پیامبر(ص) چگونه بود؟
- ۸- دعوت آشکارای پیامبر(ص) به اسلام چگونه شکل گرفت؟
- ۹- اقدامات مشرکان در مقابل پیامبر(ص) و پیروانش را شرح دهید.
- ۱۰- چرا مشرکان شنیدن قرآن را ممنوع کرده بودند؟
- ۱۱- تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمان توسط مشرکان را توضیح دهید.

اهداف درس ۹: ظهور اسلام در شبه جزیره عربستان (صفحه ۲)

از شما دانش آموزان انتظار می رود پس از پایان این درس به سوالات زیر پاسخ دهید.

۱۲- نگاه الهی در مورد سیاست و دیانت چیست؟

۱۳- علت نامگذاری شهر یثرب به مدینه النبی چیست؟

۱۴- انصار و مهاجرین به چه کسانی می گفتند؟

۱۵- مسجدی که پیامبر در شهر یثرب ساخته بود چه کاربردهایی داشت؟

۱۶- به چه دلیل پیامبر(ص) پیمان برادری بین انصار و مهاجرین ایجاد کرد؟

۱۷- اتحاد سیاسی مسلمانان با یهودیان یثرب چرا و چگونه ایجاد شد؟

(اعلام رسمی تاسیس حکومت اسلامی در شهر مدینه چگونه شکل گرفت؟)

۱۸- نبردهای دوران پیامبر(ص) را به شکل خلاصه در سه سطر شرح دهید.

۱۹- توصیه های پیامبر(ص) به پیروانش در جنگها چه بود؟ چند نمونه اشاره کنید.

۲۰- اخلاق، اصول و شیوه حکومت پیامبر(ص) را به شکل خلاصه توضیح دهید.

۲۱- واقعه غدیر خم چگونه رخ داد؟ به طور خلاصه بیان کنید.

اسلام در شبه جزیره عربستان در میان مردمی که در جهالت و نادانی به
سر می بردند ظهور کرد.

محیط پیدایش اسلام

شبه جزیره عربستان ← جزیره العرب ← جنوب غربی آسیا

نواحی
کوهستانی

بیابان و
ریگزار

حجاز

حجاز در غرب جزیره العرب

شهرهای مکه، یثرب، طائف

آب و هوای گرم و خشک و کمبود آب، باعث شده بود که اغلب ساکنان عربستان

زندگی صحرائشینی داشته باشند.

پرورش تعداد کمی دام از جمله شتر

در مناطق برخوردار از آب مانند یمن کشاورزی

داد و ستد با نقاط مختلف از طریق کاروان های تجاری

مکه و یثرب دو ایستگاه مهم تجاری بر سر راه جنوب به شمال شبه جزیره به شمار می رفتند.

ساکنان جزیره العرب ← قوم عرب ← زندگی قبیله ای ← پراکنده و فاقد حکومت

عصر جاهلیت

بت پرستی (گروهی نیز پیرو حضرت ابراهیم، یا دین های یهود، مسیح، زرتشت)

اعراب در دوران جاهلیت بهره چندانی از علم و دانش نداشتند و عده کمی از آنها می توانستند بخوانند و بنویسند.

زنان اغلب از مقام و موقعیت پایینی برخوردار بودند و برخی مردان حتی از داشتن فرزند دختر احساس حقارت می کردند.

اعراب جاهلی نسبت به قبیله خود تعصب شدید و کورکورانه ای نشان می دادند. آنان بی توجه به اینکه حق با چه کسی است، از اعضای قبیله خود در برابر افراد دیگر قبایل دفاع و پشتیبانی می کردند.

تعصب قبیله ای موجب بروز کینه و حس انتقام جویی در میان قبایل مختلف عرب شده بود و جنگ و خونریزی های پیاپی را به دنبال داشت.

کمبود غذا و سایر نیازهای زندگی نیز عامل دیگری برای گسترش درگیری های قبیله ای و رواج غارتگری بود.

طلوع آفتاب اسلام در مکه

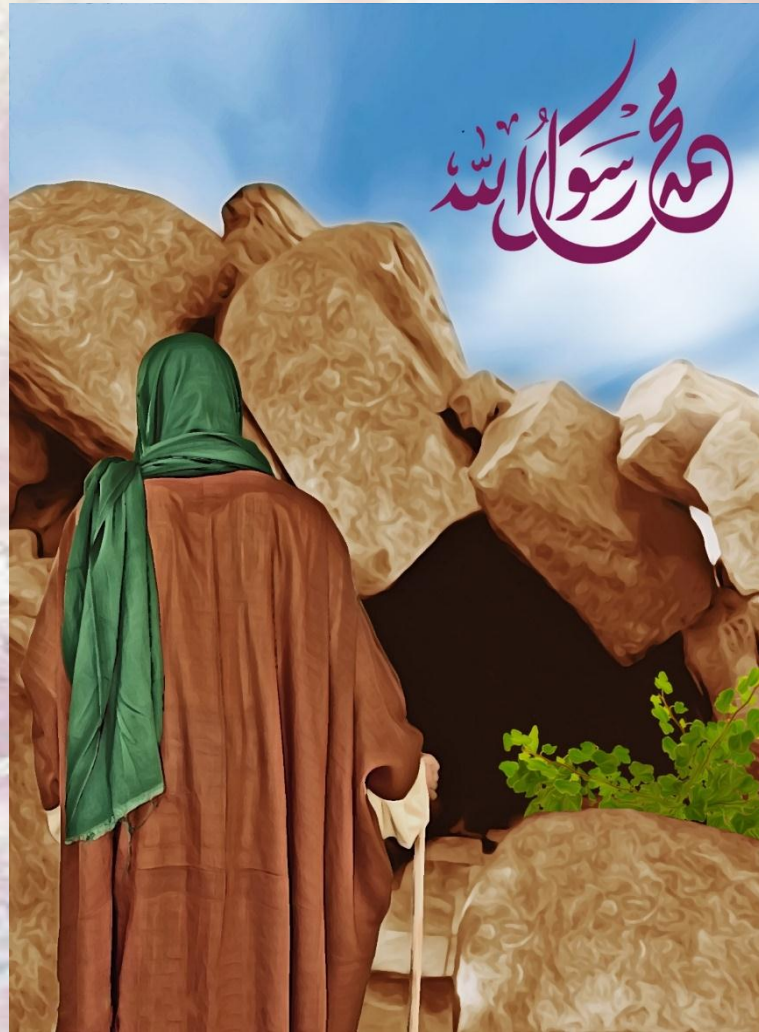
بعثت پیامبر:

حضرت محمد (ص) در خاندانی شریف و محترم در شهر مکه به دنیا آمد.

آن حضرت تحت تأثیر محیط آلوده به شرک و فساد مکه قرار نگرفت و چنان به پاکدامنی و درستکاری مشهور شد که او را محمد امین می خواندند.

عبادت در کوه های اطراف مکه به ویژه در غار حرا

در ۲۷ رجب در سن چهل سالگی در غار حرا از جانب خداوند به پیامبری انتخاب شد.

کوه نور - محل غار حرا در تصویر مشخص شده است.

غار حرا

ارتفاع دهانهی غار ۲ متر،
عرض آن حدود ۲۰/۱
متر و طولش نیز حدود ۲
متر است. از عجایب این
غار آن که انتهای آن کاملاً
به سوی مسجد الحرام
است و در دهانهی آن
می‌توان به سمت بیت
المقدس نماز خواند.

نخستین کسانی که به رسول خدا ایمان آوردند:

حضرت علی (ع)

حضرت خدیجه (س)

حضرت خدیجه (س) از زنان ثروتمند مکه بود و تمام دارایی خود را در راه نشر اسلام، کمک به فقیران و آزادی بردگان خرج کرد.

رسول خدا در آغاز بعثت به صورت فردی و پنهانی مردم را به پرستش خدای یگانه و ایمان به روز رستاخیز دعوت می کرد.

پس از سه سال، پیامبر مأموریت یافت نخست خویشاوندان و سپس عموم مردم را آشکارا به اسلام دعوت نماید.

سرانجام بد کافران

نکوهش پرستش بت ها

عبادت خدای یکتا

ترس اشراف مکه از گسترش دین اسلام و مخالفت آشکار آن با افکار و عقاید جاهلی

ابوجهل، ابولهب، ابوسفیان

مشرکان پس از آنکه نتوانستند ابوطالب بزرگ خاندان بنی هاشم را در پشتیبانی از رسول خدا منصرف کنند، به شیوه های دیگری روی آوردند.

آنان نخست به حضرت محمد(ص) پیشنهاد کردند که **ریاست قبیله و قوم و دریافت ثروت** فراوان را بپذیرد و از عقاید خود دست بردارد.

پیامبر اسلام در برابر این پیشنهاد فرمود: « من برای گردآوری مال و فرمانروایی مبعوث نشده ام، خدایم مرا به عنوان پیام آور به سوی شما فرستاده، هر گاه از من بپذیرید، این موجب سعادت شما در دو جهان است و اگر آنرا رد کنید، من در این راه استقامت می ورزم تا خدا میان من و شما داوری کند»

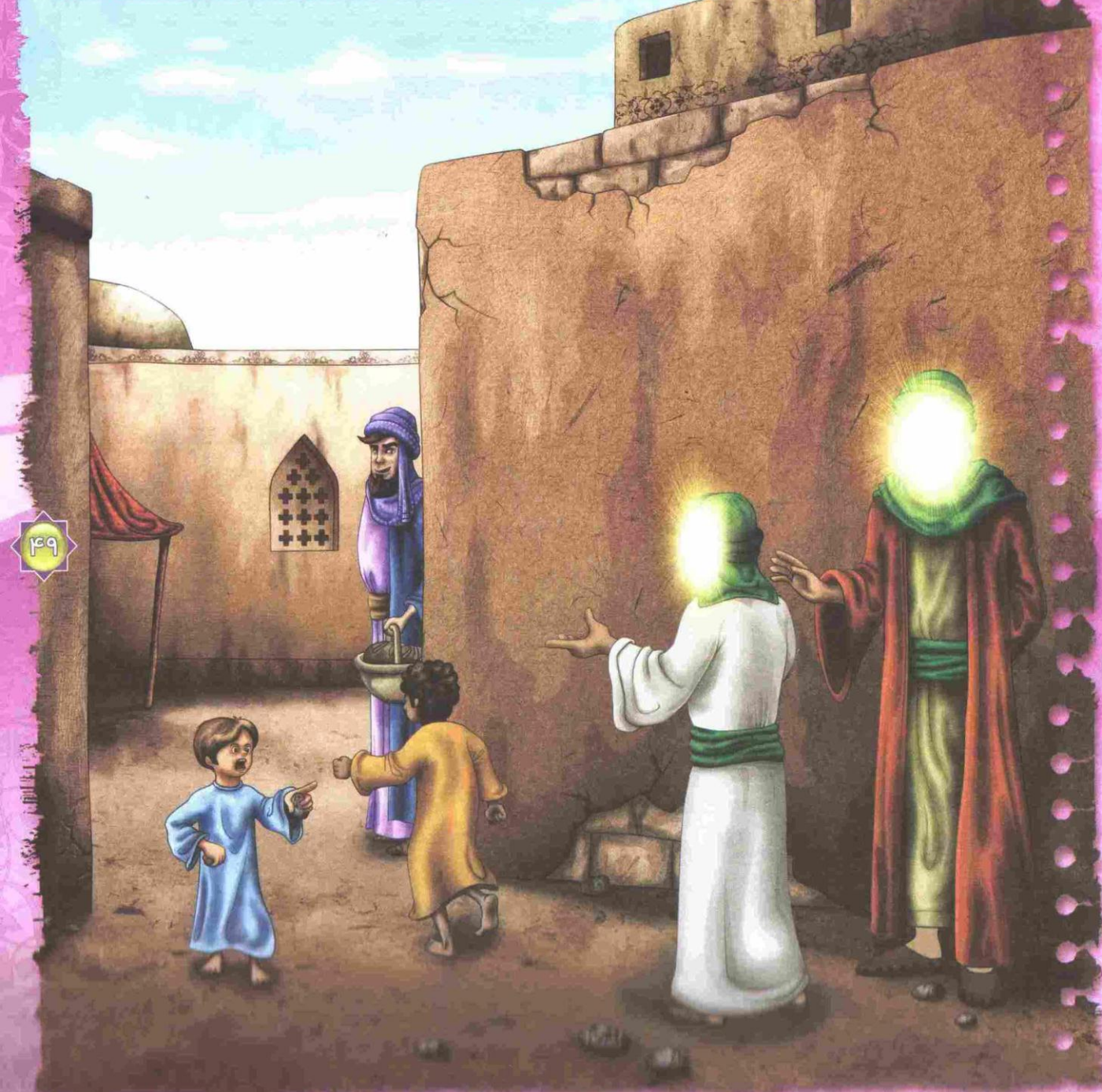

سران مشرکین، خصمناک از پاسخ پیامبر، تصمیم گرفتند ایشان و مسلمانان را مورد آزار و شکنجه قرار دهند.

آنان بدترین دشنام ها و تهمت ها را به رسول خدا نسبت می دادند و برخوردهای زشت و ناپسندی با آن حضرت می کردند.

پیامبر اسلام در برابر چنین رفتارهایی بردبار بود و با مهربانی مردم را به اسلام فرا می خواند.

مشرکان مکه به کودکان پول و غذا می دادند تا به پیامبر(ص) سنگ بزنند و پیامبر(ص) را آزار بدهند. پیامبر(ص) موضوع را با حضرت علی(ع) که در آن زمان نوجوان بودند در میان گذاشتند. حضرت علی(ع) گفتند: ای رسول خدا هر گاه خواستید از منزل بیرون بروید بفرمایید تا من هم دنبال شما بیایم. وقتی کودکان به پیامبر(ص) حمله می کردند، حضرت علی(ع) با شهامت خود را سپر حضرت قرار می دادند و از آسیب رسیدن به پیامبر(ص) جلوگیری می کردند.

از آنجایی که آیات قرآن حتی سرسخت‌ترین دشمنان پیامبر را تحت تأثیر قرار می‌داد و موجب گرویدن بت‌پرستان به اسلام می‌شد، مشرکان شنیدن قرآن را ممنوع کردند و به مسافرانی که برای زیارت کعبه به مکه می‌آمدند دستور دادند که پنجه در گوش خود قرار دهند و به حضرت محمد ﷺ نزدیک نشوند. علاوه بر آن، مشرکان قرآن را شعر و افسانه می‌خواندند و تلاش می‌کردند به وسیله قصه‌گویان و نقل داستان‌های عامیانه، مردم را از گوش دادن به آیات قرآن بازدارند.

مشرکان همچنین برای جلوگیری از گسترش اسلام اقدام به آزار و شکنجه مسلمانان کردند

به ویژه تهی دستان و بردگان

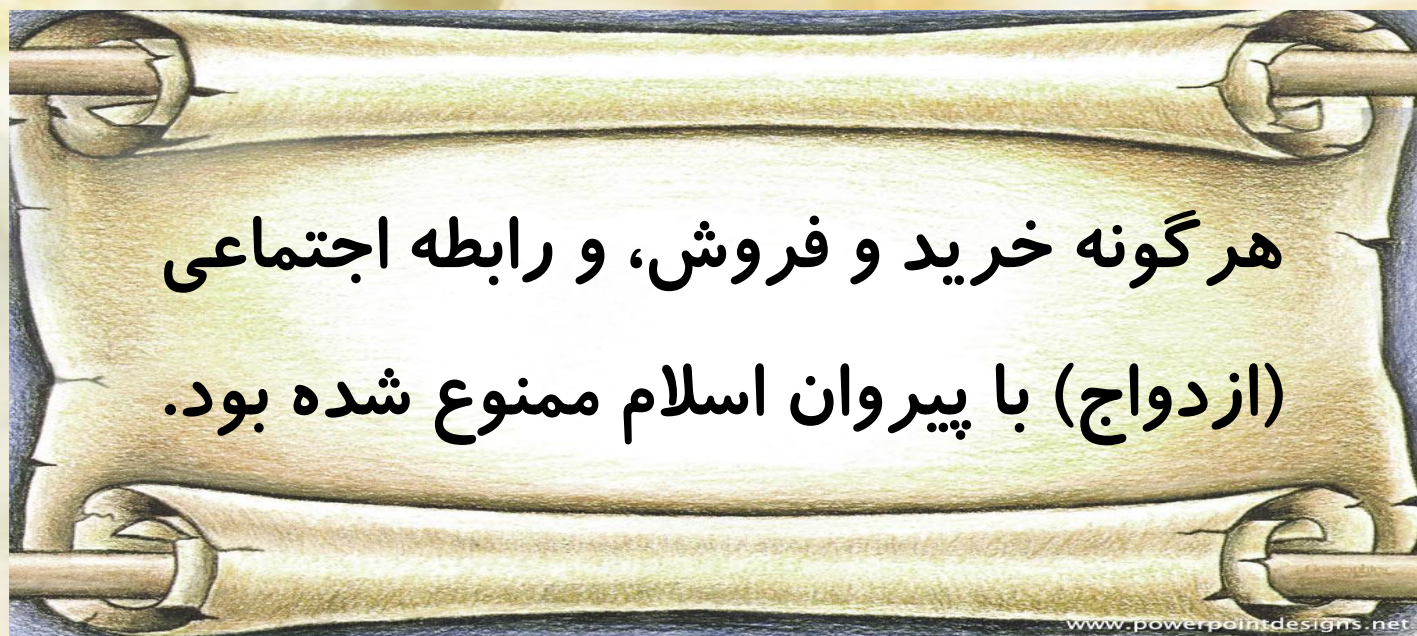
اولین شهدای اسلام

آزار و اذیت مشرکان نسبت به پیروان اسلام آنقدر افزایش یافت که پیامبر از مسلمانان خواست به حبشه مهاجرت کنند.

تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان

مشرکان پس از آنکه متوجه شدند با شکنجه و سرکوب نمی توانند مانع گسترش اسلام شوند، تصمیم گرفتند مسلمانان را تحریم کنند.

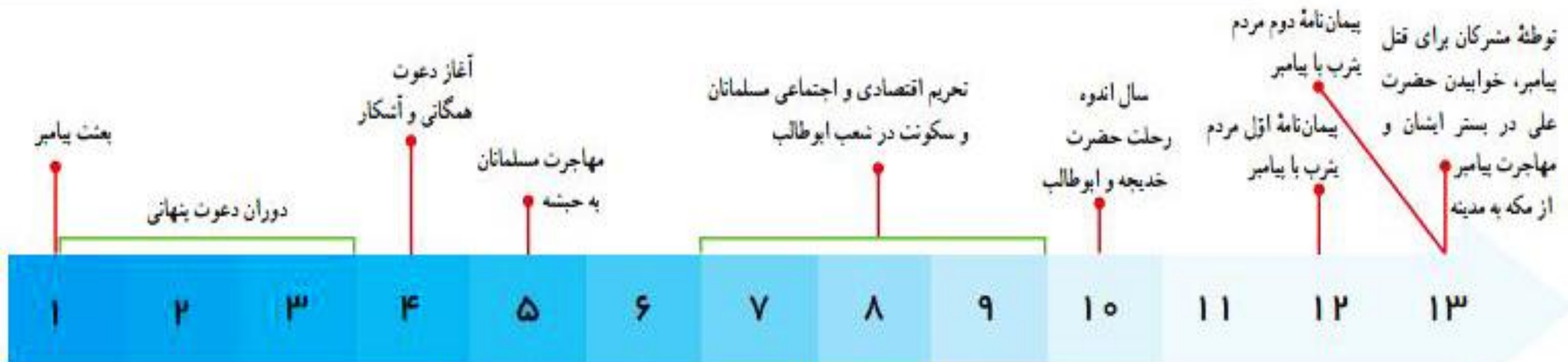

عهدنامه تحریم
اقتصادی مسلمانان

به دنبال این تحریم، رسول خدا و یارانش به پیشنهاد ابوطالب به یکی از درّه های اطراف مکه به نام « شعب ابوطالب » پناه بردند.

آنها حدود سه سال شرایط بسیار سختی را در این درّه تحمل کردند.

رویدادهای مهم تاریخ اسلام از بعثت تا هجرت پیامبر از مکه به مدینه (بر اساس سال های بعثت)

شعب ابی طالب در دوره های مختلف به نام شعب ابی یوسف هم معروف بوده است. محل شعب شامل فضای وسیعی است که پس از مسعی قرار گرفته و اکنون سنگ‌فرش شده است. در اصل، زمانی که زائر از مسجدالحرام خارج می‌شود و از باب العباس یا باب السلام بیرون آمده، از مسعی هم عبور می‌کند، به فضای بازی می‌رسد که در مقابل کوه ابوقییس سنگ‌فرش شده است. ادامه این مسیر به شعب ابی طالب منتهی می‌شود.

محل ولادت پیامبر در محوطه همین شعب قرار داشته، به همین علت نیز به شعب مولد معروف است. در حال حاضر محل تولد پیامبر توسط دولت سعودی تخریب شده و کتابخانه‌ای تحت عنوان مکتبه مکه المکرمه در آن بنا شده که ساختمان سفید رنگ دو طبقه ای دارد.

نمای کنونی درّه
شعب ابی طالب
دايره سفید: محل
ولادت پیامبر (ص)

قبرستان ابوطالب
در مکه
محل دفن
حضرت خدیجه
(س)

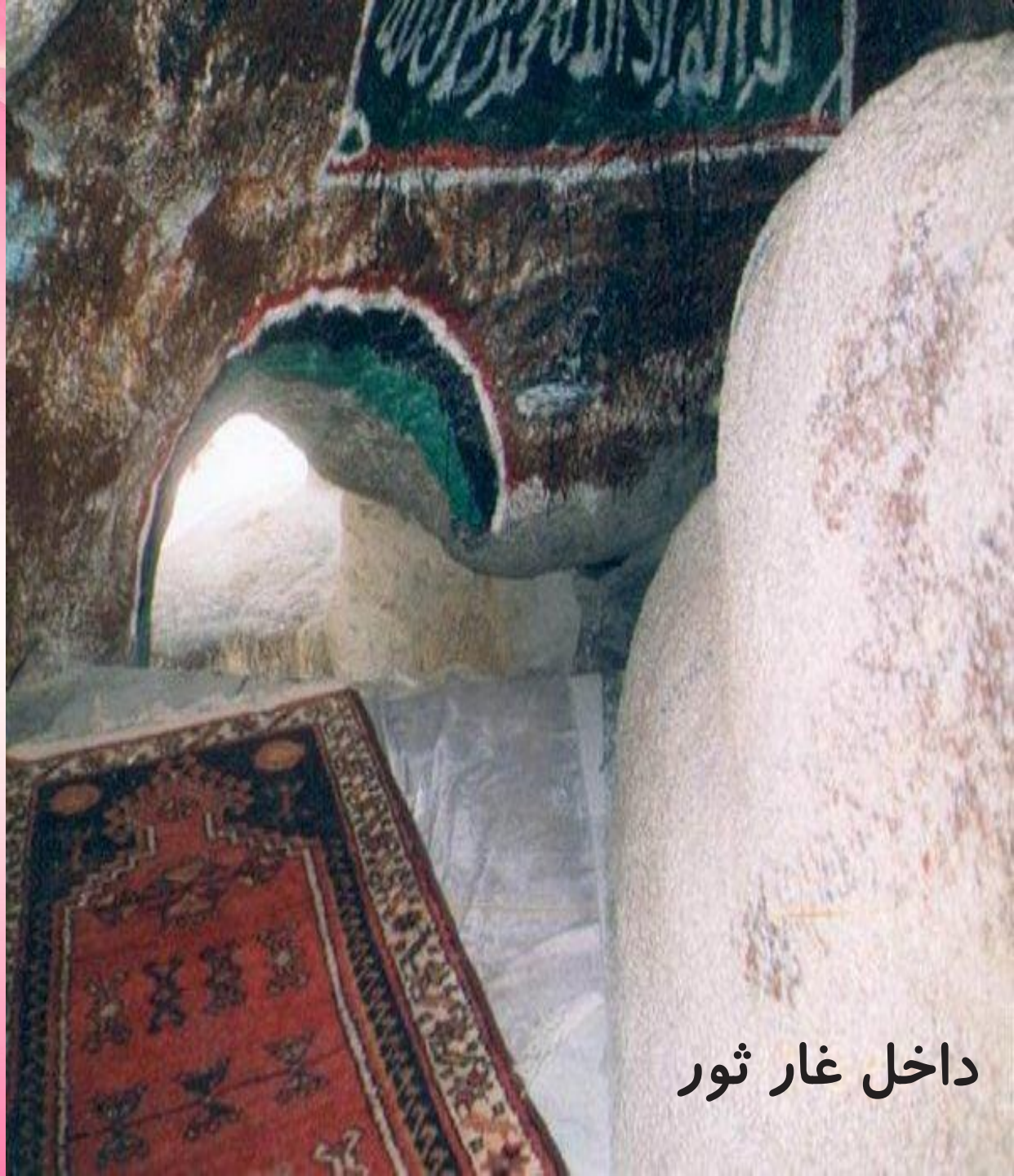
تعدادی از اهالی یثرب در همان سال‌های غربت و تنهایی پیامبر(ص) در ایام حجّ با وی و اهداف بلند دینش آشنا شده و پس از بازگشت به یثرب، به تبلیغ آن پرداختند. مردم یثرب، رفته رفته به اسلام علاقه نشان داده و در مراسم سال بعد، تعداد زیادی به نزد رسول خدا (ص) رسیدند و به دست مبارک وی، مسلمان شده و با آن حضرت پیمان بستند. امّا در مراسم حجّ سال سیزدهم بعثت، گروهی از حاجیان یثربی که تعدادشان هفتاد و سه مرد و زن بود، در اواسط ایام تشریق و در محل عقبه در سرزمین منی، ایمان آورده و با آن حضرت پیمان بستند، تا از وی و یارانش همانند خانواده و طایفه خویش پشتیبانی کنند. (تاریخ ابن خلدون، ج ۱، ص ۳۹۲)

سران قریش در واپسین روزهای ماه صفر، تصمیم به کشتن پیامبر(ص) گرفتند. آنان در دارالندوه که مجلس شورای اعیان و اشراف آنان بود، جلسهای برگزار کرده و پس از گفتگوهای زیاد، به کشتن پیامبر(ص) از سوی نمایندگان تمام طوایف قریش رأی دادند و شب اوّل ربیع الاوّل را برای این کار برگزیدند. شب موعود فرا رسید، حضرت علی (ع) برای فریب مشرکان، به جای پیامبر در بسترش خوابید و پیامبر، بسوی مدینه مهاجرت نمود.

مشرکان، پس از هجوم به خانه پیامبر(ص) و مشاهده امام علی بن ابی طالب (ع) در رختخواب آن حضرت، خشمناکتر شده و به تعقیب آن حضرت پرداختند و برای پیدا کردن وی، صد شتر جایزه تعیین نمودند ولی هرچه تلاش کردند، به وی دست نیافتند.

آن حضرت پس از سه شب پنهان ماندن در غار ثور، به سوی مدینه حرکت کرد و وارد مدینه شد و مورد استقبال باشکوه اهالی مدینه قرار گرفت. این شهر از آن پس، به مدینه النبی(ص) شهرت یافت.

داخل غار ثور

تشکیل اُمت و حکومت اسلامی به رهبری پیامبر در مدینه

ورود پیامبر به یثرب ← مدینه النبی

انصار: یاری کنندگان

گروهی از ساکنان مدینه که با پیامبر (ص) پیمان بستند و آن حضرت را یاری کردند.

مهاجرین: هجرت کنندگان

گروه دیگری از مسلمانان که اموال و دارایی خود را رها نمودند و از مکه به مدینه رفتند

تأسیس مسجد

نخستین اقدام پیامبر پس از ورود به مدینه

برای انجام امور عبادی، اجتماعی، علمی و سیاسی

سرپناهی برای افراد
تهیدست

مشورت و تصمیم گیری
درباره امور سیاسی و نظامی

عبادت و اجرای
مراسم مذهبی

آموختن قرآن و خواندن
و نوشتن به تهیدستان

کانون اصلی سوادآموزی و
فراگیری علم و دانش

مسجد قبا، اولين مسجد اسلام

مسجد قبا، اولين مسجد اسلام

نمای داخل مسجد قبا،

پیمان برادری به جای تعصب قومی و قبیله ای

ساکنان مدینه ← قبایل مختلف مهاجرین و انصار

کینه و دشمنی در گذشته

پیامبر به منظور ایجاد محبت و دوستی بین مسلمانان، آنها را دو به دو با یکدیگر برادر اعلام کرد.

گامی در جهت ایجاد اُمت اسلامی

رسول خدا، علی بن ابیطالب (ع) را به برادری خود برگزید.

پیمان نامه سیاسی

سکونت قبایل یهود در شهر مدینه و اطراف آن

لزوم اتحاد سیاسی میان ساکنان مدینه

پیمان نامه ای میان مسلمانان و یهودیان

تدوین و امضای این پیمان نامه، در واقع اعلام رسمی تأسیس حکومت اسلامی

به رهبری پیامبر در شهر مدینه بود

برخی از مفاد پیمان نامه سیاسی

■ مسلمانان امت واحدی هستند و نباید ولایت کافران را بر خویش بپذیرند.

■ مسلمانان باید عدالت پیشه باشند و در برابر ستمگران متحد گردند.

■ مسلمانان باید یار و غمخوار هم و یاری کننده فقیران باشند.

■ یهودیان و مسلمانان باید اختلافات خود را به صورت مسالمت آمیز پایان

دهند.

■ یهودیان در انجام مراسم دینی خود آزاد خواهند بود.

■ هرگاه مدینه مورد حمله دشمن قرار گرفت، یکی از آن دفاع خواهند کرد.

■ در موقع اختلاف، آخرین داور، رسول خدا خواهد بود.

نبردهای دوران پیامبر

سریه

به جنگ هایی گفته می شود که رسول خدا در آنها حضور نداشت و فرماندهی سپاه را به فرد دیگری واگذار می کرد.

غزوه

به جنگ هایی گفته می شود که پیامبر گرامی اسلام در آنها حضور داشته و فرماندهی سپاه را عهده دار بوده است.

پیامبر اسلام بر خلاف زمامداران آن زمان، هرگز برای کشورگشایی و به دست آوردن غنیمت اقدام به جنگ نمی کرد و به عهد و پیمان های خود وفادار بود.

گاهی مسلمانان مورد حملهٔ مشرکان قرار می گرفتند و ناگزیر بودند از خود دفاع کنند.

أُحْد، خندق

برخی جنگ ها نیز برای دفع تهدیدهای خطرناک دشمنان رخ داد.

جنگ خیبر (پیمان شکنی قبایل یهود)

توصیه های پیامبر در جنگ ها:

رعایت اصول اخلاقی و
ارزش های انسانی

خوش رفتاری با اسیران

پرهیز از تخریب و غارت
اموال مردم در جنگ

رفتار نکردن مسلمانان
همانند مشرکان

کوه احد

محل تیراندازان

محل جنگ احد

موقعیت جنگ احد

غزوه احد
شوال سوم هجرت
مسلمانان هفتصد نفر
مشركين سه يا پنج هزار نفر

كوه احد

تنگه عيڻين

مسلمانان

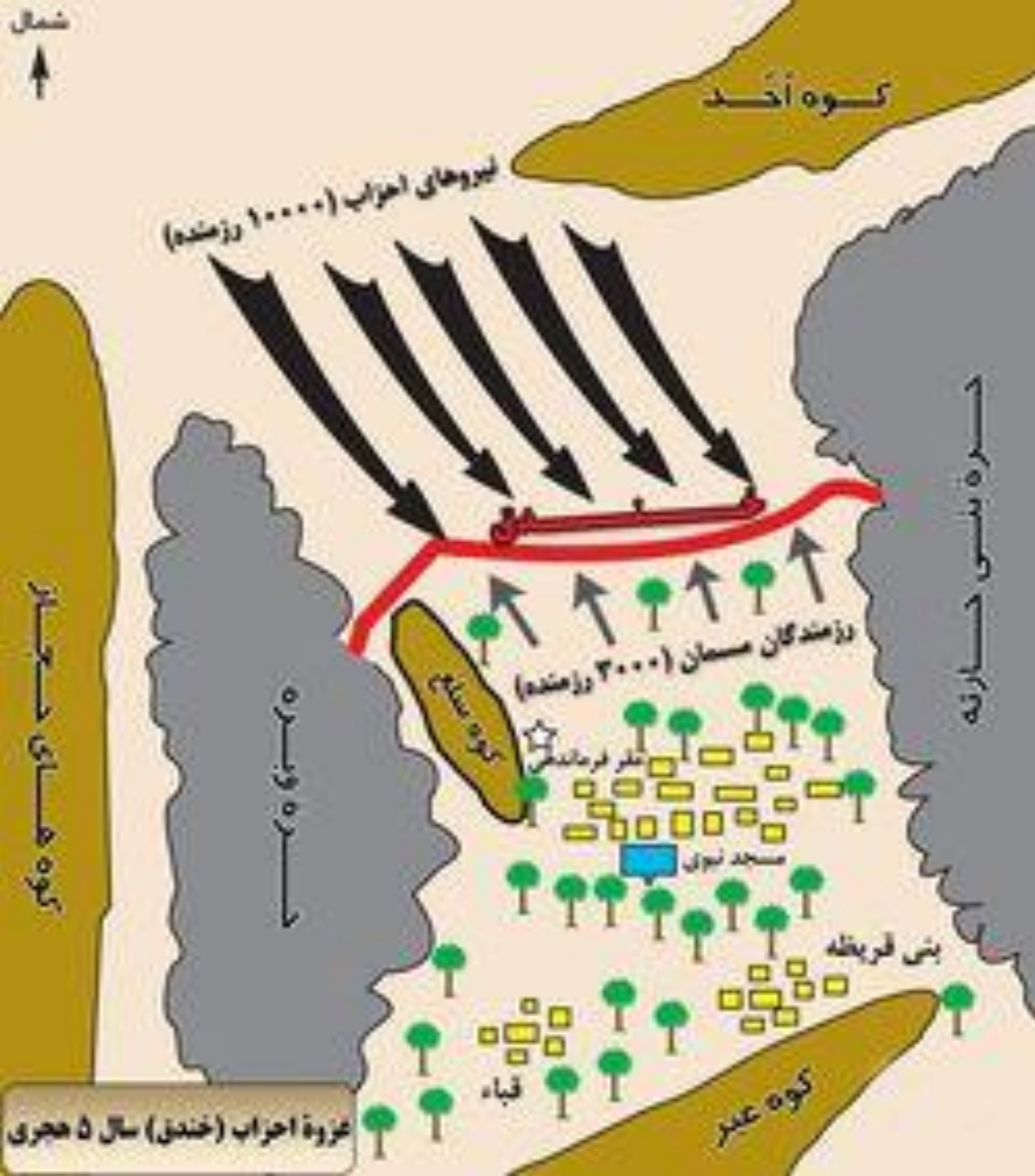
مشركين

كوه
رمات

سید خلدین ولید

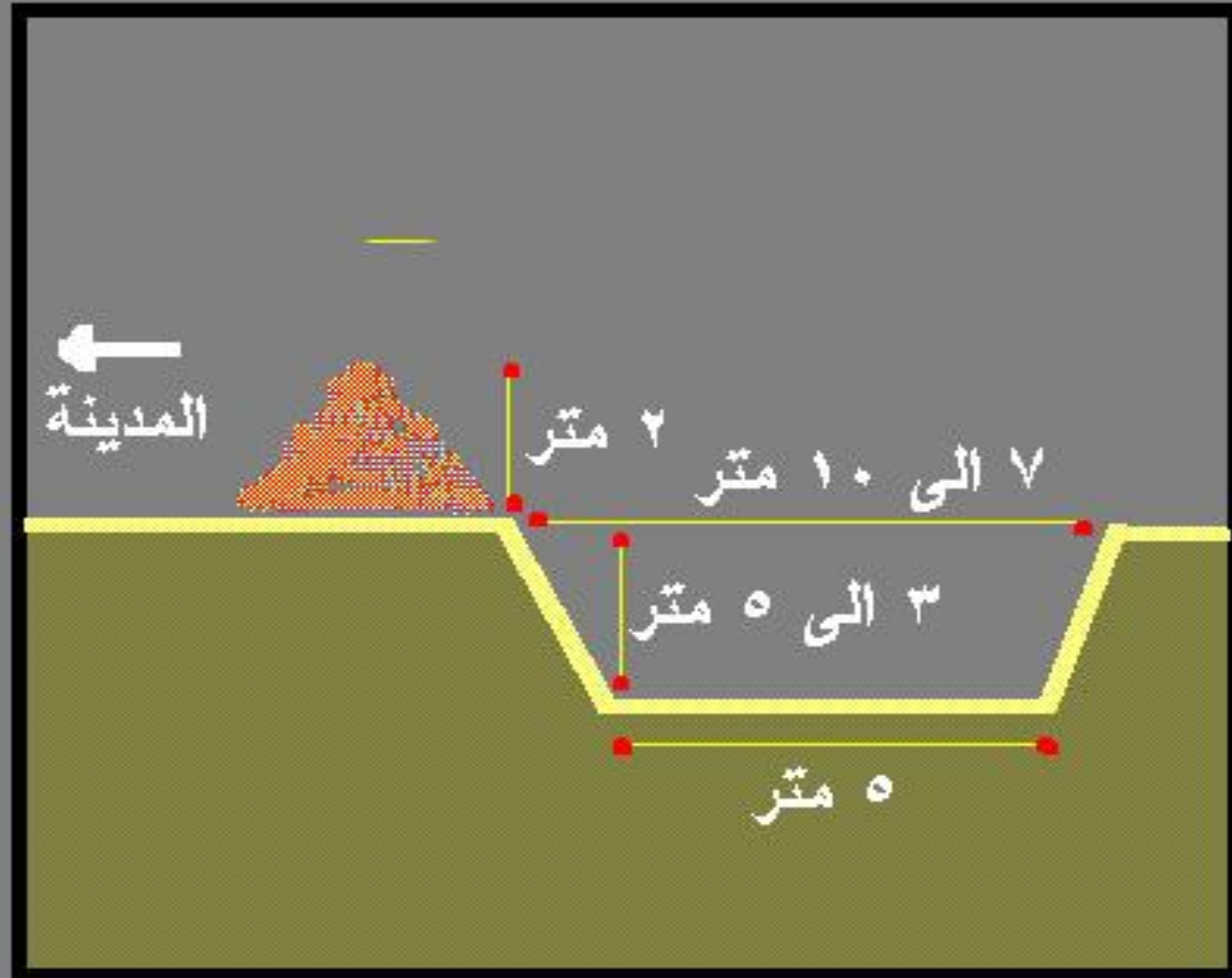
مدینہ

نقشه جغرافیایی غزوه احد

موقعیت جغرافیایی غزوة خندق

خصوصیات خندق

طول: ۳۰۰۰ متر
عرض: ۷ الى ۱۰ متر
عمق: ۳ الى ۵ متر
تعداد کارگران: ۱۵۰۰
مرد
سهم هر فرد: ۲/۵ متر
طول
مدت حفر: ۶ روز

از آنجایی که هدف دین اسلام هدایت همه مردم جهان است، پیامبر به فرمانروایان کشورهای مختلف از جمله ایران، روم و حبشه نامه نوشت و آنان را به اسلام دعوت کرد.

نمونه نامه پیامبر به حکام
کشورها در موزه مسجدالنبی

نامه پیامبر اسلام به خسرو پرویز

بسم الله الرحمن الرحيم

از محمد ، فرستاده خدا ، به کسری ، بزرگ ایران.
درود بر آنکه حقیقت را بجوید و از هدایت پیروی
کند. من تو را به سوی خدا میخوانم. فرستاده خدا
بر جهانیان هستم تا آنان را انذار دهم و حجت را بر
کافران تمام کنم.

اسلام بیاور تا مورد دوستی و محبت قرار گیری ، و
اگر از اسلام روی گردان شوی ، گناه مردم مجوسی
بر گردن توست.

سند: ابن کثیر ، البداية و النهاية ، ج ۴ ص ۲۶۹
تاریخ ابن خلدون ، ج ۲ ص ۴۵۱
بحار الانوار ، ج ۲۰ ص ۳۸۹

نامه پیامبر اسلام

سازد آمد و ما بیان فرماید

بر ما یاد با کما فر فرستاد

نماوند پاک و هنزه ا

اشقتم خدای همزیون

فرایت بشود من مد

من بانام وجودم تو را

هیرستم آء خدای خو

من ما یاد کن ده نام

دب التامین

واقعه غدیر خم

رسول گرامی اسلام هنگامی که از آخرین سفر حج باز می گشت، دستور داد تا همه زائران خانه خدا در محلی به نام غدیر خم توقف کنند.

آن حضرت سپس برای جمعیت حاضر خطبه ای طولانی خواند و از آنان پرسید: چه کسی نسبت به مؤمنان در تصمیم گیری از خودشان برتر و اولی تر است؟

مسلمانان یک صدا گفتند خدا و پیامبرش در این امر، اولی تر هستند.

پیامبر سپس دست علی را بالا برد و فرمود:

« ای مردم، هر کس که من پیشوای او هستم، پس این علی پیشوای اوست؛

خداوندا، دوستداران او را دوست بدار و دشمنانش را دشمن باش»

پیامبر خدا همچنین از مسلمانان خواست که خطبه غدیر را به خاطر بسپارند و آن را برای دیگران بازگو کنند.

پس از آن، حاضران جانشینی پیامبر را به حضرت علی(ع) تبریک گفتند.

اخلاق، اصول و شیوهٔ حکومت پیامبر(ص)

رسول خدا آراسته به صفات نیکی چون مهربانی، گذشت، پارسایی و ساده زیستی بود و بخل، حسد، آز و طمع در وجود او راه نداشت.

او هدف از بعثت خود را **ترویج ارزشهای اخلاقی** بیان می کرد و تربیت و رستگاری انسانها را برتر و بالاتر از هر کار دیگر می شمرد.

بنیان گذاشتن حکومتی جدید مبتنی بر همکاری زمامداران و مردم

بهره گیری از اصل مشورت در امور حکومت ← در جنگ احد و خندق

سپاس از ہمراہی شما

